

na pedagogičnom polju. Osim ovih dviju rasprava nalaze se u istom tomu drugi radovi sličnog sadržaja.

О пастырствѣ. Мысли изъ дневника о. Иоанна Кронштадскаго (O dušobrižništvu. Misli iz dnevnika o. Ivana Kronštadskoga). Helsingfors 1911. str. 52. „Svetitelj“ Ivan Kronštadski poznat je svima Rusima svojim životom i svojom ljubavi prema bi-jednicima. On je idejal pravih ruskih narodnih duhovnih pastira. U navedenoj brošuri sabrane su njegove misli o službi svećeničkoj i o visini njegova zvanja, o svećeniku kao učitelju naroda i razdjelitelju svetih tajna ispovijedi i pričešća, o potrebi molitve i čitanju riječi božje, o postu i umrtljivanju tijela, o milostinji i o svećeničkom odnošaju prema svijetu.

В. И. Протопоповъ, Прежде и тепер. Из быта русских паломниковъ въ Палестинѣ (V. I. Protoporov, Prije i sada. Iz života ruskih hodočasnika u Palestini). Kazanj 1912. Ruski narod hodočasti svake godine na sveta mjesta muke i smrti Gospoda našega u Jerusalem. Radi toga osnovana je god. 1847. posebna ruska duhovna misija od jednoga arhimandrite kao poglavara, jednoga jeromonaha, djakona i dvojice pričetnika. Ona se imala u svemu brinuti za hodočasnike. God. 1853. morala je misija poradi rusko-turskoga rata prekinuti svoje djelovanje, a god. 1857. stupila je reorganizovana na novi život. Od ovoga vremena imade misija osim arhimandrite i starijeg jeromonaha pet mladih jeromonaha, tri jerodjakona, neopredijeljen broj monaha, poslužnike, kantora, pjevčike i dragomana. Ruska misija visoko diže u Jerusalemu ugled ruske države i ruskoga obreda. Ona komadić po komadić stiče terena na svetim mjestima. Koga zanima historija ruskih hodočasnika, ruske misije i njezina djelovanja, neka si pročita radnju Protoporovu.

Епископъ Меводий, О патриотической дѣятельности духовенства (Episkop Metodije, O patriotičnom radu svećenstva). Čita 1911. Metodije, episkop zabajkalski i nerčinski, napisao je savremenu i veoma praktičnu radnju o političkom radu svećenika. Budući da su interesi crkve na usko spojeni i svezani s interesima države

i naroda, to se svaki ruski sveštenik mora zanimati za socijalni i patriotični rad. Najbolje bi bilo, da se sveštenstvo pojedinih eparhija preko crkvenih bratstava sjedini u religiozno-patriotične i duhovne organizacije, koje bi imale među narodom djelovati. Ovo je sve lijepo rečeno, a što će na to sv. sinod i državna uprava?

Dr. Šimrak.

Michelitsch Dr. Anton: Thomas'schriften. Untersuchungen über die Schriften Thomas' von Aquino. Erster Band: Bibliografisches. Graz und Wien. Verlagsbuchhandlung „Styria“. 1913.

Profesor na gradačkom universitetu latio se mučna posla, da istraži i ispita sve one spise, što se čuvaju po arhivima i knjižnicama, na svijetu, a govore o najvećem učenjaku i bogoslovcu sv. Tomi Akvincu. Izašao je na svijetlo istom jedan dio toga istraživanja u prvoj svesci, a slijedit će još druge dvije. U ovoj prvoj svesci sabrao je neutrudivi pisac u pogl. 1. (Kapitel 1. Quellen zur Lebensbeschreibung von Thomas von Aquino) sve one spise, u kojima se opisuje životopis sv. Tome. Nekoji od tih spisa jesu rukopisi Vatikanske biblioteke i drugih, napose spisi o proglašenju sv. Tome za sveca. Drugi su izvori životopisi sv. Tome napisani po raznim redovnicima reda sv. Dominika, kao što su Ptolomaeus Lucensis, Guillelmus de Thocco, Petrus Calo, Bernardus Guido, Jacobus a Susato, Henricus de Hervordia, Ludovicus Velleoletanus. Važni su izvori za ovu stvar i oni, koji se dotiču Pariškog tadanjeg univerziteta, na kojem je sv. Toma ne samo slušao nauke već i predavao, i to u dva navrata, od 1252.—1260. i od 1268.—1272. Prema sakupljenim izvorima sastavljeva je skica životopisa Tomina. — U drugom pogl. (Kapitel 2. Bibliotheken mit echten oder unechten Thomas-Handschriften) imade popis rukopisa, koji rade o sv. Tomi, što no se nalaze u 158 biblioteka. Taj je popis izrađen po katalozima dotičnih knjižnica, a nješto po izvješćima, što ih pisac primio od predstojnika tih biblioteka. Najviše toga imade u Rimu u Vati-

kanskoj knjižnici (oko 400 rukopisa), a imade ih i u bečkoj dvorskoj, praškoj i krakovskoj sveuč. knjižnici. — U trećem pogl. (Kapitel 3. Die alten Kataloge der Thomasschriften) ispituje učeni pisac stare popise djela sv. Tome, da se ustanovi, koja je djela on doista napisao, a koja se samo pod njegovim imenom pronose. U tom pitanju je mjerodavan najstariji (od god. 1275.) popis pariškog universiteta, pa onda popis (iz god. 1311.) papinske biblioteke u Perugji i Avignonu. Osim ovih imade drugih dvadesetak popisa, o kojima pisac govori u opaskama. — U posljednjem pogl. (Kapitel 4. Gedruckte Thomasschriften) nanizao je pisac sva dosadnja potpuna i nepotpuna izdanja djela sv. Tome, tako te si je time utro put, da uzmogne u drugoj svezci ovoga djela s uspjehom razlučiti i ocijeniti, koja su prava djela Tomina, a koja mu se samo pripisuju. O ovim posljednjima govoriti će u trećoj i posljednjoj svezci.

Ovim svojim radom zasvjedočio je prof. dr. Michelitsch ne samo zamjernu svoju marljivost i ljubav spram Tomine nauke, nego je tim i za historiju i za teologiju doprineo mnogo, da se osoba sv. Tome i njegova djela upoznadu bolje i većma zavole. A to je za napredak u bogosloviji veoma važno.

Dr. Pazman.

Hartmann Ph.: Repertorium Rituum. Uebersichtliche Zusammenstellung der wichtigsten Ritualvorschriften für die priesterliche Functionen. Zwölfte verbesserte Auflage. Paderborn. Druck und Verlag von Ferdinand Schöningh. 1913. u 8° str. XVI + 884. Cijena 12 M. = K 14'40.

Pred nama je prilično velika knjiga u njemačkom jeziku, koja sadržaje potpuno i iscrpivo gradivo liturgike. Ima dvanaest poglavlja, od kojih se opet većina dijele u odsjeke, a cjelokupno gradivo razdijeljeno je u 320 §§. Poslije Uvoda raspravlja pisac u I. poglavlju o crkvenoj godini i kalendaru, o svetkovinama

rentia, concurrentia) i prenosu (translatio) svetkovina. U 2. pogl. govor je o brevijaru, tko je dužan moliti, kako se moli i koji su obredi kod svećanih vespera i drugih časova, kada se javno u crkvi mole. U 3. pogl. riječ je o sv. misi, napose kako se služi tiha, kako pjevana, svečana, pontifikalna sv. misa. U 4. pogl. tumače se obredi, po kojima se podjeljuju sv. Sakramenti. U 5. pogl. govori se o blagoslovinama, u 6. o procesijama, u 7. o sprovodu, u 8. o pobožnostima, u 9. o posebni m nekojim crkvenim obredima na svijećnicu, čistu srijedu, cvjetnicu, vel. četvrtak, petak i subotu. U 10. pogl. spominju se povlastice i prava crkvenih osoba; u 11. pogl. govor je o službi i zvonara ili sakristana ter o dvorbi kod sv. mise. Napokon u 12. pogl. govor je o crkvi, o crkv. stvarima i osv. mjestima. Na kraju ima popis svih svetkovina alfabetskim redom i opširno kazalo stvari, koje u velike olakočuje porabu ove knjige. — Hartmanov Repertorium Rituum je uvaženo djelo i mnogo rabljeno u Njemačkoj, koje pomno i svestrano obrađuje svoj predmet do najsitnijih tančina, pa za to svake preporuke vrijedno, napose za liturgičare, kalendariste i dr. No baš kad je ovo 12. izdanje gotovo bilo, izašla je poznata papina konstitucija Divino afflatu. Što sada? Pisac je prvih 14 araka svog djela morao preraditi i na novo dati štampati, a to je prvo i malne cijelo drugo poglavlje. Nakon obradbe nijesu se više slagale stranice, tako te iza str. 195. dolazi odmah str. 209. Preradujući ovaj dio po novoj konstituciji pogriješio je pisac na više mjesta, pa je morao te pogriješke na koncu (Nachtrag) ispraviti. Meni se ni razdioba djela ne svida najbolje, napose ne ona u 1. pogl., u kojem je najnaravnija razdioba na svetkovine pomične i nepomične. A onda vulgarni jezik u ovom predmetu sili na miješanje s latinskim riječima, koja na čitatelja, po gotovo ako nije teolog, čini porazan utisak. N. pr. Das Officium dieser Dominica II. post Epiphaniam ist ferial, also de feria occurrent ut in Psalterio . . . Es hat eine Nocturn mit 3 Lectionen und 3 Resp. aus der I. Noct. von der Dominica II. anticipata, ohne Te Deum (na str. 49.) Ali i pokraj tih